

**STOMATOLOGIYA VA OG'IZ BO'SHLIG'I SALOMATLIGI:
ZAMONAVIY TALABLAR VA JAMOAT SALOMATLIGIGA
TA'SIRI**

Mo'minova Sojida Shuxratovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Stomatologiya fakulteti talabasi

Ilmiy rahbar: Sattarova Rahima

O'zbek tilining sohada qo'llanishi fan o'qituvchisi

Annotatsiya Ushbu maqolada stomatologiyaning zamonaviy tibbiyotdagi roli, og'iz bo'shlig'i kasalliklarining umumiy sog'liqdagi o'rni va ularning profilaktikasi ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Shuningdek, stomatologik kasalliklarning ijtimoiy, iqtisodiy va ruhiy hayotga ta'siri yoritiladi. Maqola publitsistik ohangda yozilgan bo'lib, aholining og'iz bo'shlig'i salomatligiga mas'uliyat bilan yondashishini rag'batlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar stomatologiya, og'iz bo'shlig'i, tish kariyesi, parodont kasalliklari, profilaktika, sog'liqni saqlash, jamiyat sog'ligi

Аннотация В данной статье на основе научных источников анализируется роль стоматологии в современной медицине, значение заболеваний полости рта в общем состоянии здоровья и методы их профилактики. Также освещается влияние стоматологических заболеваний на социальную, экономическую и психоэмоциональную жизнь человека. Статья написана в публицистическом стиле и направлена на формирование ответственного отношения населения к здоровью полости рта.

Ключевые слова: стоматология, полость рта, кариес зубов, заболевания пародонта, профилактика, здравоохранение, общественное здоровье

Abstract This article analyzes the role of dentistry in modern medicine, the importance of oral diseases in overall health, and their prevention based on scientific sources. In addition, the social, economic, and psychological impacts of dental diseases are discussed. The article is written in a publicistic style and aims to encourage the population to take a responsible approach to oral health.

Keywords: dentistry, oral cavity, dental caries, periodontal diseases, prevention, healthcare, public health

Kirish

Og'iz bo'shlig'i salomatligi nafaqat shaxsiy gigiyena muammosi, balki butun organizmning sog'lom ishlashining muhim ko'rsatkichidir. Tishlar va milklarning sog'lomligi insonning ovqat hazm qilish tizimi, immuniteti, ruhiy holati va ijtimoiy faoliyatiga bevosita ta'sir qiladi. Ko'p hollarda stomatologik kasalliklar jiddiy surunkali kasalliklar bilan bog'liq bo'lishiga qaramay, ular yetarli e'tibor qaratilmagan.

Stomatologiyaning zamonaviy ahamiyati

Zamonaviy stomatologiya faqat tish davolash bilan cheklanmaydi. Bu sohaga kiritilgan innovatsion texnologiyalar va profilaktik yondashuvlar jamiyat sog'lig'ining barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO) ma'lumotlariga ko'ra, dunyo aholisining 3,5–4 milliarddan ortig'i og'iz bo'shlig'i kasalliklariga duch keladi. Shuning uchun stomatologiya jiddiy ijtimoiy masala sifatida qaraladi.

Tish kariyesi va parodont kasalliklari: rivojlanish va oqibatlar

Tish kariyesi

Tish kariyesi — bu ogʻiz boʻshligʻidagi bakteriyalar tomonidan hosil boʻlgan kislota natijasida tish qattiq toʻqimalarining yemirilishi. Karies dastlab ogʻriqsiz kechadi, ammo vaqtida davolanmasa, tish pulpasi va ildizga zarar yetkazadi. Shakar va uglevodlarga boy ovqatlarni ortiqcha isteʼmol qilish kariyes xavfini oshiradi.

Parodont kasalliklari

Parodont kasalliklari (gingivit va parodontit) milk atrofidagi toʻqimalar va tishlarni ushlab turuvchi suyakni shikastlaydi. Tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, parodontit yurak-qon tomir kasalliklari, diabet va surunkali yalligʻlanish jarayonlariga olib keladi. Shu bois, bu kasalliklar nafaqat estetik muammo, balki butun organizm salomatligiga tahdid hisoblanadi.

Ogʻiz boʻshligʻi salomatligi va umumiy sogʻliq oʻrtasidagi bogʻliqlik

Zamonaviy tadqiqotlar ogʻiz boʻshligʻidagi surunkali infektsiyalar va yalligʻlanish jarayonlari yurak, oʻpka va endokrin tizimlarga taʼsir qilishi mumkinligini koʻrsatmoqda. Masalan, davolanmagan parodontit qondagi yalligʻlanish markerlarini oshiradi, bu esa yurak kasalliklari xavfini koʻpaytiradi. Shu bilan birga, diabet kasallari parodont kasalliklarini kuchaytiradi, yaʼni bu ikki holat bir-birini oʻzaro kuchaytiradi.

Profilaktika va zamonaviy davolash usullari

Stomatologiyada profilaktika muhim ahamiyatga ega:

- **Gigiyena qoidalariga rioya qilish:** Tishlarni kuniga kamida ikki marta yuvish, tish ipidan foydalanish, antiseptik chayqovchi vositalardan foydalanish.

- **Fluoridli tish pastalari:** Karies xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.
- **Muntazam stomatolog ko'riklar:** Kasalliklarni erta aniqlash va davolash imkonini beradi.
- **Zamonaviy texnologiyalar:** Raqamli rentgen, lazerli davolash, biomateriallar va minimal invaziv yondashuvlar bemor uchun qulaylik yaratadi.

Profilaktika choralarining samaradorligi yuqori bo'lib, stomatologik kasalliklarning 60–70% oldini olish mumkin.

Ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati

Tish va milk kasalliklari nafaqat sog'liqni, balki ijtimoiy-iqtisodiy faoliyatni ham ta'sir qiladi:

- Ish unumdorligining pasayishi
- Tibbiy xarajatlarning oshishi
- Ruhiy va psixologik salomatlikning yomonlashuvi
- Ijtimoiy faollikning kamayishi

Shuning uchun stomatologiya nafaqat shaxsiy, balki jamoat sog'lig'i masalasi sifatida ham muhimdir.

Xulosa

Stomatologiya bugungi tibbiyot tizimida nafaqat kasalliklarni davolash, balki ularning oldini olish va jamoat salomatligini ta'minlash bo'yicha asosiy yo'nalishlardan biri sifatida ajralib turadi. Og'iz bo'shlig'i salomatligi insonning umumiy sog'ligi, ovqat hazm qilish tizimi, immunitet holati va psixologik farovonligiga bevosita ta'sir qiladi. Tish kariyesi va parodont kasalliklarining keng tarqalishi, ularning yurak-qon tomir kasalliklari, diabet va surunkali yallig'lanish bilan uzviy

bog'liqligi stomatologiyaning nafaqat estetik, balki tibbiy ahamiyatini yanada oshiradi.

Profilaktik choralar, jumladan to'g'ri tish yuvish, tish ipidan foydalanish, fluoridli tish pastalarini qo'llash, muntazam stomatolog ko'rigidan o'tish va sog'lom ovqatlanish, og'iz bo'shlig'i kasalliklarining ko'pchiligini oldini olishga yordam beradi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu choralar karies va parodont kasalliklarining 60–70 foizini kamaytiradi, bu esa bemorlarning hayot sifatini oshiradi va tibbiy xarajatlarni kamaytiradi.

Shuningdek, zamonaviy stomatologiya innovatsion texnologiyalarni — raqamli rentgen, lazerli davolash, biomateriallar va minimal invaziv yondashuvlarni — joriy etish orqali tashxis va davolash samaradorligini oshirmoqda. Biroq texnologik taraqqiyot aholining stomatologik savodxonligi bilan uyg'unlashmaguncha kutilgan natijaga erishish qiyin. Shu sababli, tibbiy bilim va profilaktik madaniyatni oshirish stomatologiyaning muhim jihatlaridan biri hisoblanadi.

Og'iz bo'shlig'i kasalliklari shaxsiy muammo sifatida qaralsa ham, ular jamiyat uchun iqtisodiy va ijtimoiy xavf tug'diradi: ish unumdorligining pasayishi, ruhiy salomatlikning yomonlashuvi va ijtimoiy faollikning kamayishi shular jumlasidandir. Shuning uchun stomatologiya nafaqat tibbiyot, balki jamoat sog'lig'i masalasi sifatida qaralishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, stomatologik xizmatlar sifatini oshirish, profilaktik choralarni keng joriy etish va aholining og'iz bo'shlig'i salomatligi bo'yicha bilimini oshirish zamonaviy jamiyatning ustuvor vazifasidir. Sog'lom tishlar va sog'lom og'iz bo'shlig'i — bu insonning nafaqat estetik ko'rinishi, balki uzoq va sifatli hayotining kafolatidir.

Shu bois, har bir inson va jamiyat sog'liqni saqlash tizimida stomatologiyaga e'tibor berishi zarur, chunki bu — kelajakdagi salomatlik va farovonlik poydevoridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. World Health Organization. *Oral Health*. WHO, Geneva.
2. Fejerskov O., Kidd E. *Dental Caries: The Disease and Its Clinical Management*. Oxford University Press, 2021.
3. Newman M., Takei H., Klokkevold P. *Carranza's Clinical Periodontology*. Elsevier, 2020.
4. Petersen P.E. *The World Oral Health Report*. WHO, 2022.
5. Karimov I. *Tibbiy terminologiya asoslari*. Toshkent, 2021.